

KLÍČOVÉ PRINCIPY

SHRNUTÍ POLITIKY

PODPORA ROZVOJE A REALIZACE POLITIKY PRO INKLUZIVNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

V roce 2020 provedla Evropská agentura pro speciální a inkluzivní vzdělávání (Agentura) identifikovala opakující se poselství ve veškeré své hlavní práci od roku 2011. Agentura spojila tato poselství do klíčových principů s cílem podpořit dosažení kvalitního inkluzivního vzdělávání pro všechny žáky. Klíčové principy stanoví nezbytné prvky celkového systému inkluzivního vzdělávání a jejich cílem je podpořit země, které chtějí dále rozvíjet svá inkluzivní opatření ve vzdělávání.

Nad klíčovými principy 2021 stojí zastřešující princip, který se opírá o obecně schvalovaný koncept inkluzivního vzdělávání zaměřeného na práva. Dále stanoví pět požadavků na oblast legislativy a politiky a osm operacionalizovaných strategií, struktur a procesů pro systémy inkluzivního vzdělávání.

ZASTŘEŠUJÍCÍ PRINCIP

V rámci legislativy a politiky musí existovat jasný koncept spravedlivého, vysoce kvalitního inkluzivního vzdělávání, na kterém se zainteresované strany dohodnou. Výsledkem by měl být jednotný rámec legislativy a politiky pro všechny žáky, který je v souladu s klíčovými mezinárodními a evropskými úmluvami a sděleními, jakožto základ pro praxi zaměřenou na práva.

Zavedení jednotného rámce je zásadní pro naplnění práv všech žáků, a to na vzdělání i v rámci vzdělávání. Tento rámec by měl poskytnout inkluzivní a spravedlivé kvalitní vzdělávání a celoživotní učení pro **všechny** a měl by zajistit, že ekonomické, sociální, kulturní ani osobní okolnosti se nestanou zdrojem diskriminace. Zainteresované strany si musí být vědomy přínosů inkluzivního vzdělávání jako základu inkluzivnější společnosti.

JEDNOTNÝ RÁMEC LEGISLATIVY A POLITIKY

Existuje pět klíčových požadavků na jednotný rámec legislativy a politiky uvedený v zastřešujícím principu:

Flexibilní mechanismy financování a alokace zdrojů, které podporují průběžný rozvoj školních komunit a umožňují jim navýšit jejich kapacitu takovým způsobem, aby mohly reagovat na rozmanitost a podporovat všechny žáky bez oficiální diagnózy nebo „nálepek“.

Stejně jako se výrazně liší země, liší se i způsoby financování a alokace zdrojů. Financování musí být ve všech případech transparentní a spravedlivé a musí se zaměřovat na zvýšení kapacity škol na odstraňování překážek v učení.

Efektivní plán správy, který stanoví jasné role a povinnosti, příležitosti ke spolupráci a úrovně autonomie napříč všemi úrovněmi systému.

Zainteresované strany musí sdělovat jasné informace o úrovních autonomie a rozhodování v rámci svých oblastí odpovědnosti. Zásadní je spolupráce na všech úrovních systému.

Komplexní rámec zajištění kvality a odpovědnosti pro monitoring, kontrolu a vyhodnocení, který podporuje kvalitní vzdělávání pro všechny žáky se zaměřením na spravedlivé příležitosti pro ty, kterým hrozí marginalizace nebo vyloučení.

Přesné a spolehlivé informace o zdrojích, vstupech, strukturách a procesech, které mají vliv na učení, jsou důležité v zájmu podpoření spravedlivé praxe zejména pro minoritní skupiny a ty, kterým potenciálně hrozí nedostatečné výsledky.

Kontinuum profesního vzdělávání učitelů – pregraduální vzdělávání učitelů, zaučení a soustavný odborný růst pro učitele a vzdělavatele učitelů – které rozvíjí oblasti kompetencí u všech učitelů, co se týče hodnocení a identifikace potřeb, plánování osnov (univerzální design), inkluzivní pedagogiky, zapojení do výzkumu a využívání dat.

Učitelé na všech stupních musí být vyškoleni pro práci s rozličnými potřebami žáků. Vzdělavatelé učitelů musí mít znalosti a zkušenosti v oblasti inkluzivního vzdělávání, aby byli schopni rozvíjet kompetence u ostatních.

Rámec jednotných osnov, který je dostatečně flexibilní na to, aby nabízel relevantní příležitosti pro všechny žáky, a rámec hodnocení, který uznává a validuje dosažené výsledky a úspěchy v širších souvislostech.

Rámec flexibilních osnov přináší relevantní příležitosti k učení pro všechny žáky bez samostatných osnov. Hodnocení umožňuje upravit osnovy a přístupy k výuce, identifikuje překážky v učení a poskytuje informace na podporu rozhodnutí.

OPERACIONALIZOVANÉ PRVKY PRO INKLUZIVNÍ VZDĚLÁVACÍ SYSTÉMY

Osm operacionalizovaných strategií, struktur a procesů se považuje za klíčové pro inkluzivní politiku a praxi:

Struktury a procesy umožňující součinnost a efektivní komunikaci na všech úrovních – mezi ministerstvy, osobami s rozhodovací pravomocí na regionální a místní úrovni a mezi službami a disciplínami, včetně nevládních organizací a škol.

Komunikace, vyjednávání a zapojení všech zainteresovaných stran – učitelů, vedení školy, žáků, místních a regionálních tvůrců vzdělávacích politik atd. – umožňuje udržitelný rozvoj prostřednictvím partnerství, spolupráce a zapojení do sdílených aktivit.

Strategie pro zvýšení účasti na kvalitním inkluzivním předškolním vzdělávání a poskytování podpory rodinám, které čelí znevýhodnění.

Děti, které se účastní předškolního vzdělávání a péče mají výhodu z hlediska celkového vývoje a akademických výsledků. Zlepšuje to jejich sociální inkluzi a dlouhodobé životní příležitosti.

Strategie na podporu všech žáků v době přechodu mezi jednotlivými fázemi vzdělávání – a zejména při vstupu do dospělého života – formou odborného vzdělávání a školení, dalšího a vysokoškolského vzdělávání, samostatného života a zaměstnání.

Přechod mezi vzdělávacími úrovněmi vyžaduje koordinaci, aby bylo vzdělávání i nadále poskytováno bez jakýchkoli komplikací, a to zejména pro žáky, kterým potenciálně hrozí nedostatečné výsledky.

Struktury a procesy pro usnadnění spolupráce mezi školami, rodiči a členy komunity s cílem podpořit inkluzivní rozvoj školy a zlepšit pokrok žáků.

Zapojení rodiny do vzdělávacího procesu je zcela zásadní. Spolupráce s místní komunitou pomáhá školám obohacovat vzdělávací zkušenosti a výsledky a lépe podporovat mladé lidi při rozvoji kompetencí, které potřebují.

Systém pro sběr dat/informací, který:

- poskytuje zpětnou vazbu informující o průběžném zlepšování napříč celým systémem (např. monitoring přístupu k formálnímu a neformálnímu vzdělávání, zapojení, učení a akreditace);
- podporuje osoby s rozhodovací pravomocí na všech úrovních při identifikaci „signálů“, které značí potřebu naléhavých opatření týkajících se škol, které potřebují další podporu.

KEY PRINCIPLES

Přístup k platným a spolehlivým datům jako základně poskytující důkazy je zásadní pro vytvoření inkluzivní vzdělávací politiky na regionální, národní a mezinárodní úrovni.

Strategie rozvoje služeb specialistů na podporu všech žáků a zvýšení kapacity běžných škol, s podrobným rozpracováním meziodvětvové spolupráce a profesního rozvoje všech zaměstnanců.

Odborné znalosti a zdroje specialistů mohou podpořit inkluzivnější systém zajištěním kvalitní podpory pro žáky, kterým potenciálně hrozí nedostatečné výsledky.

Strategie rozvoje a podpory vedoucích pracovníků škol, kteří spolupracují s ostatními na vytvoření inkluzivního a spravedlivého školního étosu se silnými vztahy, vysokými očekáváními, proaktivními a preventivními přístupy, flexibilní organizací a kontinuální podporou, která zasáhne, když žákům hrozí neúspěch a vyloučení.

Efektivní vedení školy má pozitivní vliv na úspěch žáků, kvalitu výuky a motivaci zaměstnanců.

Poradenský rámec pro vytvoření prostředí učení a výuky, kde je vyslyšen názor žáků a uplatňována jejich práva v podobě personalizovaných přístupů k učení a podpoře.

Když žáci ví, že jim někdo naslouchá, a mají určitou kontrolu nad svými vlastními životy, stávají se z nich a učitelů spolutvůrci v procesu výuky a učení. Žáci, učitelé, rodiče a komunity spolupracují na podpoře pokroku směrem ke sdíleným cílům.

ZÁVĚR

Pokud jsou přítomny všechny tyto složky, pak by měly všechny úrovně vzdělávacího systému spolupracovat, aby se staly spravedlivějšími, přínosnějšími a efektivnějšími při respektování hodnoty rozmanitosti žáků a zvyšování úspěšnosti všech žáků a zainteresovaných stran systému.

Podrobnější informace o těchto klíčových principech jsou k dispozici v kompletní zprávě: **Klíčové principy – Podpora rozvoje a realizace politiky pro inkluzivní vzdělávání.**

Další informace o Agentuře a její práci naleznete na stránkách:

www.european-agency.org

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2021